MINTAFELADAT

EMELT SZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

TÁRSADALOMISMERET

Fontos tudnivalók

Az érettségi feladatsor két részből áll.

- Az I. rész a mindenki által megoldandó feladatokat tartalmazza a társadalom és jelenismeret témaköréből.
- A II. rész két feladatsort tartalmaz:
    1. gazdasági alapismeretek.
    2. pszichológiai alapismeretek

Kérjük, aláhúzással jelölje (fentebb) a vizsgázó, hogy a II. rész két feladatsorából melyiket választja. (Csak az egyik feladatsor megoldásáért kaphat pontot.)

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (max. 75 pont) az I. rész (max. 55 pont) és II. rész (max. 20 pont) pontszámának összege adja meg. Mind az I. mind a II. rész megoldásaiban külön- külön el kell érni a vizsgázónak a 10%-ot az érettségi vizsga további folytatásához, tehát az I. részben legalább 5 pontot, a II. részben legalább 2 pontot kell szereznie..

Társadalomismeret

A.1. Az alábbiakban két téma címét találja. Válasszon a megadott témákból egyet! Foglalja össze 15-20 soros esszé formájában a témáról a gondolatait!

A. „Véges világban lehetetlen a végtelen növekedés.” - Értelmezze az 1968-ban megfogalmazott gondolatot!
(1968-ban egy magyar származású olasz iparos, Aurelió Peccei maga köré gyűjtötte a világ 100 kiváló gondolkodóját, azzal a céllal, hogy együtt hívják fel a figyelmet az emberiséget fenyegető veszélyekre. Így született meg a Római Klub elnevezésű tudóscsoport, amelynek tagjai elsőként fogalmazták meg a fenti gondolatot.)

vagy

B. Az emberi jogok történeti alakulása – Tekintse át röviden az emberi jogok alakulásának kérdését az ókortól napjainkig!

.....
.....
.....

A.2. Mutassa be 10-15 sorban a jelenkori Magyarország helyzetét a megadott szempont alapján! Értelmezze és elemezze az alábbi táblázatokat!

Milyen gazdasági folyamatok zajlottak le a két vizsgálat között, amelyek hatással lehettek a foglalkozási arányok megváltozására?

A MUNKAKÉPES KORÚ ROMA ÉS NEMROMA FÉRFIAK GAZDASÁGI AKTIVITÁSA EGY ORSZÁGOS ROMA VIZSGÁLAT IDEJÉN, 1971-ben

	Teljes népesség	Romák
Aktív keresők	87,7	85,2
Inaktív keresők, munkaképtelenek, tanulók, egyéb eltartottak	12,3	14,8
Összesen	100,0	100,0

A FOGLALKOZTATOTT MUNKAKÉPES KORÚ FÉRFIAK ARÁNYA A KSH ÉS AZ ORSZÁGOS ROMAVIZSGÁLAT ADATAI ALAPJÁN, 1994-ben

Életkor	A foglalkoztatottak aránya %	
	Teljes népesség	Romák
15-19	12,9	17,7
20-29	68,0	35,0
30-54	76,9	33,8
55-59	43,1	15,4
Összesen	63,4	30,8

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

15 pont	

A.3. Az alábbiakban az emberi viselkedésről olvasható egy leírás. Elemezze 6-8 sorban Solomon Asch és kutatótársai hatvanas években végzett kutatását az alábbi szempontok alapján!

Mi állapítható meg az emberek viselkedéséről olyan helyzetben, amikor a külvilág nyomást gyakorol rájuk? Említsen egy ön által ismert hasonló esetet! Fejtse ki véleményét, álláspontját!

Képzeljük el magunkat a következő szituációban: önkéntesen vállalkozunk arra, hogy részt vegyünk egy észleléssel kapcsolatos kísérletben. Belépünk egy szobába négy másik résztvevővel együtt. A kísérletvezető egy egyenes vonalat (X vonal) mutat mindenkinek. Ugyanakkor, összehasonlítás végett három másik vonalat is mutat (A, B és C). A feladat az, hogy meg kell határozni, a három vonal közül melyik az, amelyiknek a hossza leginkább megegyezik X vonaléval.

Teljesen világos, hogy B vonal a helyes válasz, és amikor majd sorra kerülünk, természeten azt fogjuk mondani, hogy a B.

Az illető, aki először következik, gondosan megvizsgálja a vonalakat, és azt mondja: »A vonal«. Kételkedve nézünk rá. »Hogy hiheti, hogy az A vonal az, amikor a vak is látja, hogy B az?« - gondoljuk magunkban.

A második, a harmadik és a negyedik személy is az A vonalat mondja megfelelő vonalnak. Kiüt rajtunk a hideg veríték. Végül mi következünk: »Hát persze, hogy az A vonal – jelentjük ki. Mindig tudtam.«”

(Forrás: Elliot Aronson: A társas lény. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1994. 35.o.)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
……
……
……

5 pont	

Az alábbi kérdések a társadalomismereti alapfogalmak ismeretére vonatkoznak.

A.4. Töltse ki az alábbi táblázatot az egymáshoz tartozó fogalmak összepárosításával!

A. Fogalmak: populáris,
tiltás,
diktatúra,
antiszemitizmus
ceremónia,
népszerű,
totalitarizmus,
tabu,
fajgyűlölet,
szertartás

1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

2 pont	

A.5. Írja a hiányzó fogalmakat a kipontozott vonalra!

A/ Egy embercsoport bizonyos jellemvonásainak, vagy motívumainak általánosítását ……nevezzük.
B/ Az ……. a Dél-Afrikai Köztársaságban a feketék elnyomására és kizsákmányolása céljából alkalmazott faji elkülönítési politika.
C/ A …….. közös megállapodás alapján történő együttes munkabeszüntetés a jobb életfeltételek, munkafeltételek, magasabb jövedelmek kiharcolásáért, illetve politikai követelések érvényesítése céljából.

3 pont	

A.6. Válassza ki és húzza alá az alábbi meghatározások közül azt az egyet, amely a megadott fogalmat jelenti!

A) Civil társadalom

Nem katonai szervezet
Államtól független szervezetek, egyének közössége
Államtól függő, annak céljait megvalósító tömörülés
Városi társadalom
Félkatonai alakulat

B) Természetes szaporodás

Nem mesterséges fogantatás
A születések és a halálozások egymáshoz viszonyított aránya
Szülés otthoni környezetben
Spontán szülés
Sokgyerekes családmodell

2 pont	

A.7. Az alábbi kifejezések az Európai Unióval kapcsolatosak. Magyarázza meg a fogalmakat!

Regionalitás:.....
.....
.....
Jogharmonizáció: .....
.....
.....

4 pont	

A.8. Az alábbi kérdés a betegjogra vonatkozik. Írja be az esetek betűjelét az alábbi táblázat megfelelő helyére!

Sértik a betegjogokat	Nem sértik a betegjogokat

a) Tegnap megszületett első gyermekem, de a kórházban nem engedték, hogy feleségem mellett legyek a vajúdás alatt.
b) A műtétem előtt kezelőorvosom részletesen tájékoztatott egészségi állapotomról, a vizsgálatok eredményeiről és a műtét időpontjáról.
c) A nem életmentő műtét előtt egy nappal úgy döntöttem mégse végezzék el az operációt, kezelőorvosom ezt a döntésemet tiszteletben tartotta.
d) Súlyos beteg vagyok. Azt kértem orvosomtól, hogy egészségi állapotomról és betegségemről a családomat ne tájékoztassa, de mégis megtette.
e) Baleset során súlyos sérüléseket szenvedtem, de a kórházban nem adtak fájdalomcsillapítót.
f) Két napja kezdték meg kivizsgálásomat, orvosom felállított egy diagnózist, de kérésemre engedélyezték, hogy egy másik orvos is kivizsgáljon.

3 pont	

A.9. Az ország életében nélkülözhetetlen szerepet játszanak a nem gazdasági jellegű szervezetek is. Soroljon fel 4 ilyen nélkülözhetetlen intézményt!

....
....

2 pont	

A.10. Relációanalízis

Az alábbi mondatok állításokat és indoklásokat tartalmaznak. A megfelelő betű beírásával jelölje minden mondat esetében, hogy melyik lehetőség igaz:

A. **A.** az állítás és az indoklás is igaz, és az indoklás teljesen megmagyarázza az állítást
B. mindkettő külön igaz, de az indoklás nem magyarázza meg kielégítően az állítást
C. az állítás igaz, az indoklás hamis
D. az állítás hamis, az indoklás igaz
E. mindkettő hamis

1. A köztársasági elnök kegyelmet gyakorolhat, mert a lakosság választotta meg.

2. Minden magyar állampolgárnak jár az egészségügyi alapellátás, mert Magyarországon a munkavállalók társadalombiztosítási (TB) hozzájárulást fizetnek

3. Az egyén szociális helyzete nem befolyásolja az érvényesülését, mert azt egyedül csak a szorgalom és egyéb szubjektív képességek határozzák meg.

4. A szenvedélybetegségek többnyire súlyosan befolyásolják a beteg és környezete szociális, érzelmi körülményeit; mert a szenvedélybeteg szinte mindent alárendel szenvedélyének.

4 pont	

Gazdasági alapismeretek

B. I.1. Fogalommagyarázatok

Párosítsa össze a fogalmakat a magyarázatokkal!

1. részvénytársaság	a) a legegyszerűbb vállalkozási forma, de csak egy személy munkájára épül
2. betéti társaság	b) törzsbetétekből álló törzstőkével alakul és tulajdonosai csak a befektetett pénzükkel felelősek a vállalkozás adósságaiért
3. korlátolt felelősségű társaság	c) költagja és beltagja is van, de vagyonával csak az utóbbi felelős a vállalkozás adósságaiért
4. egyéni vállalkozás	d) legalább 20 millió forintos alaptőkével alapítható

2 pont	

Számok	Betűk

B. I. 2 Ismertesse röviden az alábbi fogalmakat!

Kollektív szerződés: .....
.....
.....

Költségvetés: .....
.....
.....

Tőke:.....
.....
.....

GDP:.....
.....
.....

4 pont	

B.I.3. Igaz vagy hamis?

a) A marketingszemlélet azt jelenti, az erőforrások kihasználtsága áll a vállalkozás tevékenységének középpontjában.
b) A személyi jövedelemadó a vállalatokat sújtó teher.
c) A vámok ösztönzik a nemzetközi kereskedelmet.
d) A munkanélküliség a munkaerőpiac túlkínálatát jelenti.

4 pont	

a)	
b)	
c)	
d)	

B. I. 4. Esetelemzés

Befektetők X. város határába új üzletközpontot akartak építeni. A terület egy ritka, sok biológust és diákot vonzó békafaj otthona. Az építtetők az eredetileg megadott nagyságú központ mellett érveltek, a központ mellé nagyméretű parkolók, új bekötőút kiépítését tervezték, amelyek mellé fákat, bokrokat akartak telepíteni. A helyi környezetvédők a városi rendezési terv hiányában a központ építésének elhalasztását kérték, illetve olyan terv elfogadását javasolták, amely a környezeti érdekekre tekintettel lehetetlenné tenné az üzletközpont felépítését. A város vezetése engedélyezte az üzletközpont felépítését.

Mutassa be 8-12 sorban, hogy a fenti esetben milyen gazdasági érdekek hatására szorult háttérbe a környezet védelme!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5 pont	

B I.5. Esetelemzés

Kovács X. Józsefnek 25 év után megszűnt a munkahelye. Talált a szakmájának megfelelő állást, de a vállalkozó hivatalosan csak minimálbéren foglalkoztatná, annak körülbelül a dupláját kereshetné meg „nem hivatalosan”.

Elemezze és értelmezze 8-12 sorban, az esetet, adjon tanácsot Józsefnek!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5 pont	

Pszichológia

Esszékérdés

B. II.1. Fejtse ki 10-15 sorban, hogy milyen hatással lehet a médiában egyre gyakrabban mutatott nyers agresszió, brutalitás a fejlődő gyermek személyiségére? Fejtse ki saját véleményét is!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

10 pont	

Esetelemzés

B. II. 2. 8-12 sorban mutassa be, hogy, milyen tényezők vezettek az alábbi történetben a fiú deviánssá válásához? Fogalmazza meg saját véleményét is az esettel kapcsolatban!

Csaba első, tervezett gyermekként, időre született. Otthon az első néhány hét nagyon nehezen telt el, a gyermek szinte megállás nélkül sírt, anyja úgy emlékszik vissza ezekre a hónapokra, hogy teljesen egyedül maradt a csecsemő gondjaival, és teljesen tehetetlennek, rossz anyának érezte magát. Csaba az óvodában társaival agresszíven viselkedett, ez folytatódott az iskolában is, párosulva gyengébb tanulmányi eredménnyel. Szülei elsős korában váltak el. Először ötödikben bukott meg, ekkor történt az első lopása is; otthonról pénzt vitt el, és csokit vett belőle az osztálytársainak. Hatodiktól fokozatosan ki- kimaradozott az iskolából, és egy deviáns csoporttal lógni kezdett. Később egyre nagyobb bajba sodorta magát, míg szülei teljesen elvesztették a kontrollt fiuk viselkedése fölött.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5 pont	

Esetelemzés

B. II.3. Elemezze az esetet 8-12 sorban! Mi lehet az oka a viselkedésromlásnak? Fejtse ki véleményét avval kapcsolatban, hogy mit tehet egy szülő hasonló helyzetben?

Petinek hatéves korában kistestvére született. Kezdetben nagyon örült neki, sokat foglalkozott vele. Néhány hónap elteltével megváltozott a viselkedése: kistestvérével ellenségesen kezdett viselkedni, ha anyjuk nem látta, néha rá is ütött. Az iskolában szétszórtan viselkedett, otthon is sokkal nyűgösebb és követelőzőbb lett. Éjszakánként néha bepisilt, pedig ez évek óta nem fordult vele elő.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5 pont	

Az érettségi dolgozat értékelése

A. rész pontszámai feladattípusonként	**Maximális pontszám**	**Elért pontszám**
A1. Esszé	15	
A2. Esszé	15	
A3. Esetelemzés	5	
A4. Párosítás	2	
A5. Felismerés	3	
A6. Aláhúzás	2	
A7. Fogalom	4	
A8. Besorolás	3	
A9. Felsorolás	2	
A10. Relációanalízis	4	
A. rész összesen	**55**	

B rész pontszámai feladattípusonként		**Maximális pontszám**		**Elért pontszám**
Gazdasági alapism.	**Pszichológiai alapi.**	**B. I**	**B.II**	
B. I.1/ Fogalom		2		
B. I.2/ Fogalom		4		
B. I.3/ Igaz-hamis		4		
	B. II. 1 Esszé		10	
B. I. 4/ Esetelemzés	B. II 2 Esetelemzés	5	5	
B. I. 5/ Esetelemzés	B. II. 3 Esetelemzés	5	5	
B rész összesen		**20**		
Írásbeli összesen		**75**		

	elért pontszám	programba bevitt pontszám
Feladatsor		

javító tanár

jegyző